

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА РИСИ

Постановка проблеми. Демократизація політичної системи України не може бути неактуальним питанням для науковців та їхніх досліджень, адже проблема побудови плану для подальших рухів та розвитку держави в напрямку демократизації є досі невирішеною. Важливість і певну складність цього питання можна пояснити тим, що наша держава–колишня учасниця СРСР. Хоча з набуттям Україною статусу незалежної держави, демократизація суспільного життя була проголошена в якості стратегії подальшого розвитку, на жаль, не завжди це було в пріоритеті. Проте треба зазначити, що сьогодні ми прагнемо співпрацювати з Європою та стати повноцінним членом ЄС, саме тому нам потрібно докорінно змінювати державний режим, а починати доцільно буде з вже згаданого вище терміну–демократизації.

Мета. Проаналізувати тенденції та розвиток української політичної системи у напрямку демократизації.

Завдання. Визначити та охарактеризувати наявний політичний режим в Україні та визначити його динаміку і тенденції щодо його демократизації.

Виклад матеріалу. Наприкінці ХХ століття для України з'явилась безумовна можливість реалізації її найважливішої історичної мети – створення незалежної демократичної держави. Тому теоретичне дослідження проблеми трансформації політичної системи, характерні особливості процесів переходу (зміна авторитаризму на демократію, виявлення об'єктивних засад стабільного і динамічного розвитку політичної сфери і суспільства загалом, можливості цілеспрямованого впливу на ці процеси) є надзвичайно актуальними питаннями для української політології. Окрім того, перехід пострадянських держав до нової політики зумовив необхідність розв'язання вже тепер актуальних дослідницьких завдань, зокрема одним з найважливішим є пошук шляхів уникнення змішаного режиму та сталість демократії у сучасних умовах. Цей, так званий, гібридний режим унеможливило розвиток демократизації різних політичних інститутів в державі та, на жаль, не оминув і Україну. За минуле десятиріччя в Україні відбулися кардинальні зміни в усіх сферах суспільного і політичного життя, які надали вітчизняним фахівцям багатий і навіть унікальний матеріал для теоретичного аналізу. Дослідженню пострадянських трансформацій досі приділяють увагу й численні закордонні фахівці. Ними висловлено чимало важливих зауважень щодо загальних умов і особливостей демократизації у західних країнах. Зокрема питання динаміки та особливостей інституційних змін присвячені праці В. Меркель і А. Круассана, С. Левітські і Г. Хелмке, Р. Пантама. Також цей механізм та його особливості ґрунтовно розроблено у вітчизняних публікаціях, зокрема К. Лавреновою, Ю. Мацієвським, О. Стойко.[3]

Політична система тісно пов'язана із середовищем, у якому вона функціонує і розвивається, що зумовлює способи реалізації влади, сукупність прийомів, засобів і методів здійснення. Україна, як вже було сказано вище, так само як й інші постсоціалістичні країни, перебуває на етапі трансформації своєї суспільно-політичної системи. Йдеться про перехід від авторитарно-тоталітарного суспільно-політичного устрою до демократичної, соціальної, правової держави, а в майбутньому – до високорозвиненого громадянського суспільства. Принципові розбіжності інституціональних моделей колишнього СРСР і нормативних західних демократій, на які орієнтувалося українське політичне керівництво, обумовили певні труднощі й суперечності пострадянських інституціональних трансформацій. Зміни в Україні мали характер вимушеного переходу, який був зумовлений не стільки свідомою програмою перетворень, скільки сукупністю об'єктивних чинників. На момент отримання незалежності Україна не мала таких важливих завчасних умов для успішної демократизації, як національно-державна ідентичність, чіткий розкол всередині еліт, відданість більшості керівного класу і мас ідеалам демократії[2]. Цей процес є дуже складним, адже на період зародження процесу демократизації переважна більшість населення або все життя, або левову його частину жила за умов СРСР, логічно, що перевчитись мислити та жити по-іншому нелегко навіть за 5-10 років. Проте до цього треба прагнути, адже світ не стоїть на місці, він весь час розвивається, і, на жаль, складається враження, що Україна, через таку повільну зміну політичної свідомості самих громадян, весь час залишається на декілька кроків позаду від інших держав зі сталою демократією. Становлення сучасної політичної нації можливе лише на загальних принципах для всього громадянського суспільства. І лише їй під силу вивести з кризи національну економіку, науку, освіту, культуру, підняти до рівня державної українську мову, сприяти розвитку мов інших етнічних груп, позбутися відчуття меншовартості тощо.[4]

Висновки. Українці, хоч дуже прагнуть до стійкості в усіх сферах діяльності, на жаль, не можуть до кінця бути впевненими у цій непохитності, адже головна база будь-якої держави, а саме політична система, на нашу думку, є досі нестабільною. Доки при владі в Україні будуть прихильники радянського режиму, тобто ті, хто проти розвитку нашої держави, як демократичної та європейської країни, доти ми будемо знаходитись на такому низькому рівні існування. Доки наші громадяни не навчаться свідомо мислити та розуміти всю загрозу колишнього СРСР, а тепер і країни-агресора, доти ми будемо відсталою державою без такої важливої демократії.

Список використаних джерел

1. Лавренова К. О. Особливості розвитку гібридного політичного режиму в умовах демократизації. Дис. канд. політ. наук. Київ, 2017. 325 с.
2. Ніколаєва М. І. Політична система сучасної України: логіка і спрямованість інституціональних змін // Політологічний вісник. 36. наук, праць. Випуск 10. Київ.: Т-во «Знання»України. 2002. 10-18 с.
3. Гапоненко В. А. Роль неформальних інститутів у процесі демократизації політичної системи в Україні // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 26. Київ. 2019. 36-42 с.
4. Мацієвський Ю. В. У пастиці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.
5. Розумний М. Розвиток політичної системи України: виклики і загрози / М. Розумний // Політичний менеджмент. № 1. 2015. 9–13 с.